

Notitie evaluatie Toezicht in de Klas

Managementsamenvatting

Na discussie in de Tweede Kamer over de kwaliteit van het onderwijs ten behoeve van inburgering, is er een derde set van eisen toegevoegd aan het Blik op Werk (BoW) Keurmerk voor meer toezicht in de inburgerklas. Deze notitie gaat over de evaluatie van Toezicht in de klas van het BoW Keurmerk. Er wordt geëvalueerd of deze set van eisen voldoende onderscheidend is om de goed presterende taalscholen van de slecht presterende taalscholen te onderscheiden. Daarnaast wordt geëvalueerd of het instrument gemakkelijk toepasbaar is in de praktijk. Er is een enquête uitgevoerd onder keurmerkhouders en er zijn gesprekken gevoerd met verschillende relevante partijen, zoals de MBO raad, NTR en OVAL. Op basis van deze informatie kan worden geconcludeerd dat het instrument Toezicht in de klas voldoet in het onderscheiden van goed presterende en slecht presterende scholen. Het instrument blijkt voldoende aan te sluiten op de praktijk. De gesprekken en ervaringen van ITTA hebben veel waardevolle inzichten opgeleverd ter verbetering van het instrument en de werkwijze.

1. Aanleiding

Naar aanleiding van discussie in de Tweede Kamer over de kwaliteit van het onderwijs ten behoeve van inburgering, is Blik op Werk (BoW) in het najaar van 2016 op zoek gegaan naar een methode om te werken aan meer toezicht in de inburgerklas. In overleg met het ministerie van SZW is toen gekozen voor een bewezen kwaliteitssysteem ('KET KIT') om dit toezicht te realiseren. Dit systeem wordt in Amsterdam al voor educatie-onderwijs toegepast. Vanuit dit instrument zijn twee onderdelen passend gemaakt voor inburgeren, te weten didactiek en pedagogiek. In totaal wordt er op meer dan 100 criteria een beoordeling gegeven tijdens de inspectie.

In de praktijk houdt Toezicht in de Klas het volgende in: de taalschool vult de Bow-Kit in, een inspecteur bezoekt de school, kijkt in de klassen, woont lessen bij en voert gesprekken met cursisten, docenten en het management van de school. Aan de hand van de bevindingen van de inspecteur wordt een rapport opgesteld. In vergelijking met de methodiek van de onderwijsinspectie wordt binnen de Bow kit een veel gedetailleerdere score gegeven door de inspecteur. De onderwijsinspectie kijkt momenteel meer op hoofdlijnen omdat scholen al gewend zijn aan inhoudelijke inspecties. In de adviesgroep toezicht in de klas, waar de onderwijsinspectie deel van uitmaakt, is eveneens geadviseerd om eerst gedetailleerd te beginnen en dan te kijken wat er uit komt en aan de hand daarvan verdere stappen te nemen.

Om het toezicht in de klas in de praktijk op grotere schaal werkbaar te maken, was het nodig om de twee systemen, het BoW Keurmerk en het toezicht in de inburgerklas, te integreren. Het Toezicht in de Klas is daarmee de derde set eisen om het BoW Keurmerk te behalen of te behouden. De totale set bestaat nu uit de twee reeds bestaande sets van eisen (outputindicatoren en de tevredenheid van de cursisten) en de derde set gaat over didactiek, pedagogiek in de klas.

Deze evaluatie dient om te beoordelen of Toezicht in de klas een effectief instrument is om de kwaliteit van het onderwijs ten behoeve van inburgering te meten. Tevens wordt geëvalueerd of het instrument gemakkelijk toepasbaar is in de praktijk.

2. Evaluatie van het toezicht in de klas

2a. Doel van de evaluatie

Deze notitie gaat over de evaluatie van de derde set met eisen (het Toezicht in de klas) van het BoW Keurmerk. Er wordt geëvalueerd of het instrument bijdraagt aan de effectiviteit van het vaststellen van goede en slecht presterende taalscholen. Daarnaast is Keurmerkhouders gevraagd naar de uitvoering van Toezicht in de klas in de praktijk. In deze evaluatie wordt daarom ook gekeken naar verbetervoorstellen voor de werking van het instrument.

2b. Onderzoeksvragen

Hiertoe zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Is Toezicht in de klas een effectief instrument om onderscheid te kunnen maken tussen goed en slecht functionerende taalscholen?
2. Welke mogelijkheden tot verbetering van het instrument en de werkwijze zijn er?

2c. Opzet onderzoek

De evaluatie is gebaseerd op zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatiebronnen. Zo is er een enquête uitgevoerd onder keurmerkhouders en wordt er gebruikt gemaakt van de door de school behaalde score op basis van de inspectie. Kwalitatieve informatie is verzameld door middel van gesprekken met verschillende relevante partijen zoals de klankbordgroep Inburgeren, MBO raad en de adviesgroep.

3. Uitkomsten onderzoek

3a. Vragenlijst onder alle scholen omtrent de evaluatie van Toezicht in de klas

Alle in november 2018 bij het Keurmerk aangesloten taalscholen (220) zijn uitgenodigd voor het onderzoek. De vragenlijst is uitgezet om informatie op te halen over de bruikbaarheid van het instrument en de manier waarop de inspecties zijn uitgevoerd in de praktijk. De vragenlijst is ingevuld door 84 respondenten (representatief) van de betreffende inburgerscholen. Bij 73% van deze 84 respondenten heeft de inspectie, uitgevoerd door ITTA, al plaatsgevonden op het moment van invullen. 81% van de respondenten geeft aan bekend te zijn met BOWKIT. De overige 27% zijn begin 2019 geïnspecteerd.

Algemene tevredenheid over 'Toezicht in de klas'

Allereerst is gevraagd naar de waarde van Toezicht in de klas bij het verkrijgen van inzicht in didactische en pedagogische kwaliteit in het inburgeren.

- 58,4% gaf aan geholpen te zijn in het verkrijgen van inzicht in didactische en pedagogische kwaliteit.
- 17,8% gaf aan niet geholpen te zijn door de combinatie van het instrument en/of de inspectie.
- 23,8% gaf aan hier geen antwoord op te kunnen geven of geen mening over te hebben.

Beoordeling van de BOW KIT applicatie

De waardering van de respondenten betreffende de waarde van de BOWKIT is zeer uiteenlopend. Van alle deelvragen ligt de gemiddelde waardering op '6'. Gemiddeld geeft men de BOWKIT de hoogste score op deel A, de didactische competenties (deel B betreft cursistenbegeleiding).

Beoordeling van informatie en communicatie betreffende Toezicht in de klas

Uit de vragenlijst komt naar voren dat het overgrote deel van de respondenten die contact heeft gehad met ITTA of BoW over Toezicht in de klas, te spreken is over dit contact. Zo vindt 76% van de respondenten de kwaliteit van de voorlichting gegeven in 2017 goed of zeer goed. Daarnaast vindt ook 76% van de respondenten dat zij bij inhoudelijke vragen goed of zeer goed zijn geholpen. Verder geeft 92% van de respondenten aan vriendelijk of zeer vriendelijk te woord te zijn gestaan.

Over het contact met de inspecteur zijn de respondenten gemiddeld ook tevreden. Van de respondenten die contact met een inspecteur hebben gehad, geeft 94% aan tevreden of zeer tevreden te zijn over dit contact, waarbij zeer tevreden het meest gegeven antwoord is (64%). Ook

werd het opvragen van de roosters door ITTA door de meeste respondenten (83%) niet als hinderlijk ervaren.

Beoordeling van de (rapportage van) de inspectie in het kader van Toezicht in de klas

Van de dienstverleners waarbij de inspectie al heeft plaatsgevonden, geeft 62% aan dat de verschillen tussen de zelfevaluatie (vanuit de BOWKIT) en de eerste bevindingen van de inspecteur zijn besproken. Van de respondenten die aangeven dat het verschil wel besproken is, is 88% tevreden of zeer tevreden over het oordeel van de inspecteur ten opzichte van de zelfevaluatie. Mede door dit onderzoek is opgevallen dat er niet in alle gevallen dat het oordeel van de inspecteur afwijkt van de zelfevaluatie, dit toegelicht wordt in een gesprek. Dit is echter wel het afgesproken beleid. ITTA is hierop gewezen door BoW en zij hebben dit opgepakt.

Beoordeling van het inspectiebeleid

Het overgrote deel van de respondenten (88%) is tevreden of erg tevreden over het inspectiebeleid, waarbij een school die slecht(er) presteert vaker geïnspecteerd wordt dan een school die goed presteert op het onderdeel Toezicht in de klas. Ook geeft 84% van de respondenten aan het aantal inspectiebezoeken voor de inspectie passend of zeer passend te vinden.

3b. Behaalde resultaten van de scholen o.b.v. de inspectie

Uit de rapportages van de inspecteurs kan worden opgemaakt hoe de scholen presteren op pedagogiek en didactiek in de inburgerklas. Bij de inspectie wordt bij elke beoordeelde score-categorie een cijfer tussen de 0 en 3 toegekend. Bij deze wijze van scoring komen scores van 0 tot en met 3 respectievelijk overeen met een 0 tot en met 10 op een 10-puntsschaal.

De gemiddelde score afgeleid uit alle toegekende subscores ligt, wanneer alle scholen worden meegenomen, gemiddeld op een score van 2,11. De modus (meest voorkomende) score ligt op 2,06. De beste school scoort gemiddeld een 2,96 en de slechtst beoordeelde school gemiddeld een 1,47. Op basis van de laagste en hoogste score is een onderverdeling gemaakt in 4 categorieën: laag, redelijk, goed en zeer goed. Onderstaande tabel geeft de verdeling van de gemiddelde eindscore weer:

Scorecategorie	Aantal	Percentage
Laag (Lager dan 1,75)	12	7,10%
Redelijk (1,75 tot 1,99)	48	28,40%
Goed (2,00 tot 2,49)	91	53,85%
Zeer goed (hoger dan 2,50)	18	10,65%
Gemiddeld	2,11	

(peildatum september 2019)

Uit deze tabel kan worden afgelezen dat het merendeel van de scholen voldoende scoort (93% met scores redelijk, goed en zeer goed).

Uit alle scores blijkt dat er een grote spreiding is tussen inspecteurs van uitgegeven scores. Dit is besproken in de adviesgroep en dit heeft geleid tot vragen over de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid bij dit instrument. Dit wordt verder besproken in de conclusies.

3c. Bevindingen van ITTA gebaseerd op haar ervaringen met de inspecties

Na het afronden van alle inspecties heeft ITTA waardevolle ervaringen opgedaan. ITTA heeft vanuit haar deskundigheid en op basis van haar ervaringen met de inspecties de volgende bevindingen geformuleerd:

Toezicht in de klas is een stimulans voor deskundigheidsbevordering van NT2-docenten

Naar aanleiding van de eerste inspecties van Toezicht in de klas organiseerde BVNT2 een studiedag rond een aantal aandachtspunten die uit deze inspecties naar voren zijn gekomen.

Meer aandacht voor praktijkgericht taal leren

Het eigenlijke doel van het inburgeringstraject is: voldoende taalvaardig worden om (naar je mogelijkheden) een plaats te vinden in de samenleving, op een zo effectief en efficiënt mogelijke manier, door al zo vroeg mogelijk met één been in die samenleving te staan. Dit is het zogenaamde praktijkleren. Na de inwerkingtreding van het nieuwe inburgeringsstelsel in 2013 was de aandacht bij zowel aanbieders als cursisten meer gericht op het zo snel mogelijk voldoen aan de inburgeringsplicht en cursisten klaarstomen voor het inburgeringsexamen. ITTA is van mening dat Toezicht in de klas praktijkgericht leren weer op de agenda heeft gezet. Docenten vinden het maken van de koppeling tussen lesinhoud en het leren van taal buiten de les lastig. Ook vanuit het management van de taalaanbieder wordt niet altijd de urgentie gevoeld aandacht te besteden aan leren voor, door en in de praktijk, met lesinhoud gericht op de persoonlijke belangstelling en behoeften op korte en langere duur. In het najaar van 2018 is er daarom door BoW een toelichting verspreid over hoe praktijkgericht leren vorm kan krijgen binnen het huidige inburgeringsstelsel.

Effectiever werken in de alfabetiseringsklas

Toezicht in de klas stuurt aanbieders aan op de inzet van deskundigheidsbevordering bij docenten, inzet van passende lesmaterialen en didactiek en het koppelen van lesinhoud aan de leefwereld van cursisten. Juist deze cursisten hebben namelijk baat bij praktijkgericht leren binnen en buiten de les. Daarmee kan volgens ITTA Toezicht in de klas een extra impuls geven aan de efficiëntie van deze lessen.

E-learning voor het voetlicht

Uit de praktijk horen zowel ITTA als BoW dat E-learning steeds meer gebruikt wordt in de klas, maar ook daarbuiten in oefenmateriaal. Aan de hand van de kwaliteitsindicatoren voor e-learning wordt met Toezicht in de klas kritisch gekeken naar de verschillende manieren waarop e-learning vorm krijgt. Vormen die niet effectief zijn voor het taalleerproces en/of waarbij de cursist in het nadeel is kunnen hiermee worden gesignaleerd. In het geval van ondoelmatige inzet van e-learning kan de aanbieder hierop worden aangesproken.

Duur inspectie niet passend

Op basis van praktijkervaringen vinden de inspecteurs van ITTA de duur van de inspectie niet altijd passend bij de omvang van de school. Vooral bij de mini categorie (zeer kleine scholen met 1 of 2 docenten) vinden inspecteurs de duur te kort. Bij grotere scholen vinden de inspecteurs de duur van de inspectie wel passend.

Meerdere antwoordcategorieën

Momenteel kent de BOWKIT 2 uitkomsten namelijk 'voldoet' of 'voldoet niet'. De inspecteurs geven aan dat meerdere antwoordcategorieën wenselijk zijn. Bij binaire uitkomstmogelijkheden kunnen ook de goede scholen slechts een voldoende halen. Wanneer de uitkomstmogelijkheden uitgebreid worden, kunnen goed presterende scholen zich beter onderscheiden van slecht presterende scholen.

3d. Ervaringen van de scholen verbonden aan brancheorganisaties en de klankbordgroep Inburgeren

Met verschillende Keurmerkhouders en hun vertegenwoordigers zijn gesprekken gevoerd. In de klankbordgroep Inburgeren zijn taalaanbieders vertegenwoordigd evenals de MBO raad, NTR, Oval, Divosa en Stichting Vluchtelingenwerk. De belangrijkste bevindingen worden hieronder beschreven.

Twee regimes: Onderwijsinspectie en Toezicht in de klas

Voor de taalaanbieders van inburgeronderwijs die gelieerd zijn aan ROC's (de private educatieafdelingen) blijkt het Toezicht in de klas lastig te duiden. Men ervaart het als lastig dat beide vormen van toezicht waarmee ROC's te maken hebben (enerzijds de onderwijsinspectie voor MBO en ondersteunend educatieaanbod, anderzijds Toezicht in de Klas voor Inburgering) anders zijn. Inhoudelijk is Toezicht in de klas voor Inburgeren veel specifiek. Genoemd wordt dat het Toezicht in de klas naar de mening van de educatieafdelingen ingaat op *hoe* het onderwijs moet worden uitgevoerd. De criteria in de BOWKIT worden ervaren als vaststaande bepaling van wat goed onderwijs is. Dit wordt door de ROC's als onprettig ervaren.

Alle onderwerpen in een les

De beoordeling vanuit BOWKIT stoelt volgens de educatieafdelingen op de volgende elementen:

- Dat lessen hoger gewaardeerd worden als er meerdere vaardigheden en aspecten zichtbaar zijn.
- Dat de inspecteur in de gesprekken met management, docenten en cursisten op zoek gaat naar het totaalbeeld.
- Dat de inspecteur het oordeel vormt over het gehele aanbod.
- Dat 'praktijk' in elk soort les een plaats kan krijgen. Dit is toegelicht in de tekst die verspreid is onder aanbieders.

Uit de overleggen blijkt dat men deze elementen in de rapportages niet altijd herkent. Er kan bijvoorbeeld iets door de inspecteur niet gevraagd zijn maar wat er wel degelijk is. Om die reden pleiten scholen voor een mogelijkheid van hoor-wederhoor bij de uitvoering aan het eind van de inspectie, zodat op basis van te overleggen bewijsstukken het oordeel van de inspecteur kan worden bijgesteld. De huidige procedure voorziet alleen in een nieuwe inspectie.

Terugkoppeling na inspectie

De klankbordgroep Inburgeren¹ geeft aan dat terugkoppeling na de lessen wordt gemist. Destijds is uit kostenoverweging besloten om geen standaard nagesprek te houden. Wel is er een gesprek met het management van de school waarin wordt doorgevraagd op docentkwaliteit en cursistenbegeleiding.

Indicator zelfgemaakt lesmateriaal

ITTA hanteert helder beleid ten aanzien van de interpretatie van diverse indicatoren. Ondanks dit beleid ervaren de scholen een wisselende werkwijze ten aanzien van één specifieke indicator, te weten: Sluit zelfgemaakt lesmateriaal aan bij de actualiteit en de les. Het is wenselijk om de interpretatie van deze indicator eenduidige te beschrijven in het beleid.

---

¹ In de klankbordgroep Inburgeren zijn oa. de MBO raad, NTRO en Oval vertegenwoordigd.

4. Conclusies

Allereerst wordt in deze evaluatie onderzocht of het instrument Toezicht in de klas bijdraagt aan de effectiviteit van het vaststellen van goede en slecht presterende taalscholen. Er kan worden geconcludeerd dat het instrument voldoet in het onderscheiden van goed presterende en slecht presterende scholen. Belangrijk is wel dat de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid veel aandacht blijft houden bij de scholing van de inspecteurs. Het grootste deel van de scholen presteert onderwijsinhoudelijk goed (53,85%). Een aantal taalscholen presteert zeer goed (10,65%). Bij een aantal taalscholen zijn echter onderwijsinhoudelijke tekortkomingen geconstateerd (7,10%). Op basis van deze bevindingen bij de inspecties is bij een aantal scholen het keurmerken tijdelijk geschorst. In alle gevallen dat er onderwijsinhoudelijke tekortkomingen zijn geconstateerd, moeten die taalscholen een verbeterplan opstellen om deze tekortkomingen te verhelpen. De taalscholen waarbij er ernstige onderwijsinhoudelijke tekortkomingen zijn geconstateerd, worden aan een nieuwe inspectie onderworpen. De scholen die net een voldoende scoren (28,4%) worden als eerste opnieuw benaderd voor een inspectie. Bij de herinspectie in oktober 2019 is bij twee taalscholen het Keurmerk ingetrokken op basis van onderwijsinhoudelijke tekortkomingen.

Daarnaast dient deze evaluatie om te beoordelen of het instrument gemakkelijk toepasbaar is in de praktijk. De Bow kit wordt gemiddeld gewaardeerd met een 6. Dit toont aan dat er ruimte is voor verbetering van de bruikbaarheid van het instrument. Deze evaluatie levert meerdere waardevolle punten op ter verbetering van de werkwijze en het instrument Toezicht in de klas. De aanbevelingen worden hieronder beschreven.

1. De gebruikers van het instrument zijn over het algemeen tevreden over de contacten met ITTA en BoW over Toezicht in de klas.
2. Een aantal scholen vindt de BOWKIT te gedetailleerd en stelt dat er meer op hoofdzaken beoordeeld kan worden.
3. Het overgrote deel van de scholen is tevreden met het inspectiebeleid en vindt het aantal inspectiebezoeken passend.
4. ITTA is van mening dat Toezicht in de klas lijkt bij te dragen aan deskundigheidsbevordering van docenten. Op basis van deze evaluatie is niet vast te stellen of Toezicht in de klas ook bijdraagt aan de effectiviteit van alfa-lessen en aan de juiste inzet van e-learning.
5. Inspecteurs geven aan niet uit te komen met één inspectie van acht uur in de categorie Mini. Ook vinden ze het aantal beschikbare uren in de categorie Klein te weinig.
6. Scholen pleiten voor een mogelijkheid van hoor-wederhoor bij de uitvoering aan het eind van de inspectie, zodat op basis van te overleggen bewijsstukken het oordeel van de inspecteur kan worden bijgesteld.

7. Uit verdiepende gesprekken met de klankbordgroep, de kerngroep inburgeren van de MBO raad en overleg met de NTRO komt dat de terugkoppeling na de lessen worden gemist. Dit is niet uitgevraagd aan individuele Keurmerkhouders in de enquête.
8. De inspecteurs geven aan dat meerdere categorieën als uitkomst van de BOWKIT wenselijk zijn, in plaats van de twee categorieën die er nu zijn. Bij meer uitkomst categorieën kunnen goed presterende scholen zich nog beter onderscheiden van de slecht presterende taalscholen.
9. De adviesgroep heeft ITTA verzocht om met behulp van de score-vergelijkingen de bewaking van de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te verfijnen. Waaronder het toetsen van stand beleid bijvoorbeeld voor de indicator zelfgemaakt lesmateriaal.
10. Onderzoek met BoW de mogelijkheden om de uren uit te breiden voor de 2 genoemde categorieën.

5. Voorgestelde aanpassingen

Naar aanleiding van de conclusies stelt BoW de volgende aanpassingen voor:

1. De BOWKIT wordt minder gedetailleerd. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens van scholen. Tevens wordt de BOWKIT aangepast zodat 'reflectie op de zelfevaluatie' door de inspecteur beoordeeld kan worden. Dit oordeel dient publiek gemaakt te kunnen worden, dus er wordt gevraagd met standaard beoordelingen te komen. Met een minder gedetailleerde BOWKIT streeft BoW ernaar om meer te kijken naar de effectiviteit van het **wat** en de vragen daarop betrekking te laten hebben – en niet te kijken naar het **hoe**.
2. De cijfers op de hoofdindicatoren halfjaarlijks uitdraaien en bespreken met de inspecteurs. Op deze wijze kan de voortgang van de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid gemonitord worden.
3. Het participatie-onderdeel mee laten wegen.
4. De uitkomst van de inspectierapporten verdelen in drie categorieën i.p.v. de huidige twee categorieën (onvoldoende, voldoende). de nieuwe categorieën worden: onvoldoende, voldoende en goed.
5. Uit de inspectie blijkt dat 53,85% goed tot zeer goed scoort, een meer gedetailleerde inspectie is daarom niet nodig. BoW zal daarom bij goede resultaten de inspectie eens in de vier jaar handhaven (dit is gelijk aan de werkwijze van de onderwijsinspectie). De scholen die net voldoende behaald hebben zullen in 2020 opnieuw worden bezocht. De scholen zullen hierover in 2019 worden geïnformeerd.
6. Vanaf medio 2019 trekt BoW het keurmerk in bij zware tekortkomingen en schorsen bij lichtere tekortkomingen. Na herinspectie kan in het geval van intrekking opnieuw worden

bekeken of er een keurmerk toegekend kan worden. In het geval van schorsen wordt na herinspectie bekeken of de verbeteringen voldoende zijn om het keurmerk te herstellen.

7. De werkwijze van de inspectie verbeteren voor de inspecteurs door:
  - a. Bij grotere scholen altijd twee inspecteurs in te zetten, maar niet het aantal inspecties te vergroten.
  - b. Bij herinspectie van scholen met tekortkomingen twee inspecteurs in te zetten en de kosten hiervan door te berekenen aan de scholen.
8. De beschikbare uren voor de inspecties verruimen. Uitgangspunt is om dit op 1 januari 2020 in te laten gaan. ZZP'ers /Mini (één bezoek), Klein (twee lesbezoeken), Middel (drie lesbezoeken) en Groot (vier lesbezoeken). Omdat het eens in de vier jaar is, is de kostenverhoging per jaar te overzien. Komende maanden wordt dit met de scholen besproken. Dan kan ook de wens om hoor-wederhoor gesprekken te houden worden ingevoerd.
9. Scholen de gelegenheid geven om (tegen betaling) een eindgesprek met de inspecteurs in te kopen. Dit wordt vooraf kenbaar gemaakt

BoW is bezig om deze maatregelen door te voeren. De BOWKIT is aangepast. Daarnaast ligt er een voorstel hoe in 2020 verder te gaan met het toezicht.